

CRONICĂ DE CARTE

Lecțiile unui volum de lingvistică și filologie românească

Gheorghe POPA, *Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, Republica Moldova*

Indiscutabil, volumul în cauză (ne referim la lucrarea profesorului titular de lingvistică romanică la Universitatea din Rostock Rudolf Windisch *Studii de lingvistică și filologie românească*, Editori: Eugen Munteanu și Oana Panaite, Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”, 2006) poate fi analizat – cum și s-ar cuveni, în realitate, într-o asemenea situație – din diferite perspective (didactică sau științifică, instructivă sau cognitivă, a lingvisticii generale sau a filologiei române, a istoriei limbii române sau a lingvisticii romanice etc.), dar, indiferent de perspectiva „exploatăată”, ea ar contura plenar vastele cunoștințe ale autorului ei în domeniul lingvisticii și filologiei românești. Luând în calcul ipoteza că includerea tuturor perspectivelor enumerate aproape că e imposibil de realizat în spațiul unei prezentări sumare, iar valorificarea doar a unei perspective în cazul dat este deplasată, am găsit mai oportun de a „inventaria” doar unele adevăruri pe care le-am însușit de pe urma lecturii acestui volum.

a) Nu există limbi „superioare” și limbi „inferioare”, limbi „majore” și limbi „minore”. Există, pur și simplu, limbi care se prezintă ca niște realități esențiale și originare. Pentru romanistul german R. Windisch, de exemplu, „limba română nu

e deloc o limbă romanică «mică», ci are aceeași importanță ca și celelalte limbi romanice” (p. 370);

b) Prof. R. Windisch vine să spulbere încă o dată ideea preconcepțată că în probleme de lingvistică națională se descurcă mai bine anume nativii limbii respective. Se uită, așadar, că o viziune „din afară” primează de cele mai multe ori, față de una „autohtonă”. Ba mai mult: cu referire la replierea în „sînul neamului”, la legătura „cu spațiul afectiv-spiritual-geografic”, onestul cercetător german nu are, vorba mentorului său E. Coșeriu, „nici un fel de mărginire”, întrucât „e foarte important tot ce e al nostru, însă ceea ce este și al altora este încă mai important, pentru că este încă mai al nostru” (*Ființă și limbaj*. Interviu cu Eugenio Coseriu, în *Echinox*, 1996, nr. 10-11-12, p. 18);

c) Volumul în cauză se impune – firește, întâi de toate pentru noi, românii din stînga Prutului – și prin faptul că savantul german a găsit plauzibilă reiterarea unor sintagme în vederea conștientizării plenare a conținutului lor: identitatea națională, emanciparea limbii, conștiința lingvistică a vorbitorilor, conștiința identității la români, cunoașterea originii propriei limbi etc.;

d) Studiile și articolele de lingvistică și filologie românească ale lui R. Windisch servesc drept model de analiză

CRONICĂ DE CARTE

nepărtinitoare a oricărei limbi, întrucât, în opinia noastră, lingvistul german dă preferință – dintre multitudinea de procedee și de metode lingvistice existente – simțului glotic, acesta fiind înțeles în spirit coșerian: drept o anumită „cunoaștere în amănunt a limbii” (*Einführung in die allgemeine Sprachwissenschaft*, UTB/Francke, Tübingen, 1988, p. 253);

e) E un adevăr unanim recunoscut că orice cercetător, indiferent de domeniul pe care îl investighează, se străduie să prezinte lucrurile sine ira et studio, deși, după cum consemna judicios S. Pușcariu, „oricât ar căuta un autor să păstreze o obiectivitate absolută, ceva din sufletul lui străbate totdeauna opera de la un capăt la altul” (*Limba română, I. Privire generală*, București, Ed. Minerva, 1976, p. 3). Era și de așteptat să nu depășească acest „beteșug” și R. Windisch: invocăm în acest sens doar inscripția „București” de pe un tren din Viena care i „s-a părut că sună atât de exotic și de interesant” (p. 367);

f) Volumul *Studii de lingvistică și filologie românească* vine să confirme adevărul că nici o limbă, inclusiv cea română, nu are „porți împăratești”. Dimpotrivă: fenomene glotice sau lingvistice care, deși au fost mereu în vizorul cercetătorilor români, devenind, într-un anume fel, locuri „bătătorite” totuși, aceste fenomene, în

funcție de perspectiva abordării și de „afecțiunea pentru această limbă” (p. 370), pot fi prezentate ca originalități, ca „un nu știu ce”;

g) Reflecțiile lingvistice ale lui

R. Windisch certifică justetea preceptului coșerian că lingviștii mai buni sînt cei care au o cultură mai vastă decît numai cultura lingvistică: or exegezele literare, invocarea pertinentă a elementelor ce țin de cultura română sau de viziunea românească asupra lumii etc. sînt o dovadă elocventă în acest sens;

h) Cititorul (chiar și ne-lingvist), în urma lecturii acestui volum, va avea posibilitatea să aprecieze cu discernămint atît relațiile dintre doi savanți, relații care, în virtutea unor lucruri exterioare ce nu au „legătură prea mare cu știința”, pot totuși influența „dezvoltarea cercetătorilor” (p. 251), cît și relațiile dintre mentor și învățăceii lui, relații care i-ar favoriza pe învățăceii, în virtutea valorii Maestrului, să găsească curaj de a se considera sau „discipoli” sau – dacă nu îndrăznesc „să se pună la același nivel cu Maestrul” (p. 372) – „elevi”.

În concluzie: intuim că, efectiv, există și alte motive ce ar determina sporirea evidentă a lecțiilor volumului în cauză – totul depinde de aria intereselor științifice, de gradul de pregătire profesională și de grila de interpretare a materiei de către eventualul cititor. ♣